

دانشگاه فنی حرفه ای یاسوج

• مدیریت مالی ۱

• مدرس: عبدالحسین الهی

سلفور از صورت های مالی؛ صورت سود و زیان، گردش وجوه نقد، گزارشنامه

۱. استفاده دانشجویان از تحلیل های مالی کوام اشرفی در کلاس نیازمند تجزیه و تحلیل صورت های مالی هستند؟
- ۲- سرمایه گزاران ۱- اعتبار، مشکلات ۳- خریداران سهام (سرمایه گذاران)
- ۴- رقبا ۵- برنامه ریزی، دولت و مالیات ۶- مدیران فصل دوم: تجزیه و تحلیل مالی ۱۷/

شناسایی و برای آن راه حل ارائه کند.

۲-۲ تجزیه و تحلیل صورتهای مالی

صورتهای مالی یک واحد تجاری اطلاعات خلاصه شده ای از داراییها، بدهیها و حقوق صاحبان سهام را در ترازنامه و درآمدها و هزینه ها را در صورت سود و زیان ارائه می دهد. در صورتی که این اطلاعات تجزیه و تحلیل نشود، امکان قضاوت نادرست درباره وضعیت مالی شرکت وجود خواهد داشت. برای ارزیابی چگونگی وضعیت مالی یک شرکت روشهای مختلفی وجود دارد که از جمله می توان تجزیه و تحلیل عمودی (درونی)، افقی (روند) و محاسبه نسبتها را نام برد. این تجزیه و تحلیل ها اطلاعات کمی خاصی از شرکت مورد بررسی ارائه می کنند که به تنهایی مفهوم زیادی ندارند لذا باید با معیارهایی مقایسه شوند. در تحلیل وضعیت شرکت معیارهای مقایسه ای عبارتند از:

۱- صنایع^(۱) مشابه: نسبتهای یک شرکت با شرکتهای مشابه، متوسط صنعت^(۲) یا

حد مطلوب مقایسه می شود تا وضعیت شرکت در مقایسه با رقبا مشخص شود.

۲- تجزیه و تحلیل روند: نتایج کمی تجزیه و تحلیل مربوط به دوره جاری با ارقام

سالهای گذشته و نتایج مورد انتظار آتی مقایسه می شود تا مشخص شود آیا وضعیت

مالی شرکت رو به بهبود است یا خیر.

پس از اتمام تجزیه و تحلیل صورتهای مالی، تحلیل گر مالی درباره برنامه ها و

دیدگاههای خود با مدیریت شرکت بحث کرده، با طرح مشکلات، راه حل های ممکن را

ارائه می کند.

۲-۳ تجزیه و تحلیل افقی (روند)

تجزیه و تحلیل افقی، بررسی روند حسابها طی دو یا چند دوره مختلف می باشد.

برای مثال بررسی تغییر شاخص بورس اوراق بهادار یا تغییر داراییها یا سود یک شرکت

نسبت به دوره قبلی، نوعی تجزیه و تحلیل افقی است. تجزیه و تحلیل افقی از طریق

محاسبه درصد تغییر و یا در صورتی که دوره بررسی بیش از دو دوره باشد، از طریق

(۱) صنعت به گروهی از شرکتهای اشاره می کند که دارای فعالیت مشابه هستند. مانند صنعت نساجی که

کلیه شرکتهایی که به تولید منسوجات اشتغال دارند را دربر می گیرد.

(۲) در بسیاری از کشورها، مؤسسات مختلف مالی، درصدها و نسبتهای مالی مختلف را برای بسیاری از

صنایع استخراج و منتشر می کنند. در ایران، هنوز محاسبه و انتشار عمومی این نسبتها رایج نشده است.

محاسبه شاخص بدست می آید. هر چه تعداد دوره های مقایسه بیشتر باشد، نتیجه تجزیه و تحلیل افقی بهتر خواهد بود. (مثال ۱-۲ و ۲-۲)

شرکت الف

مثال ۱-۲

ترازنامه مقایسه ای

در پایان سالهای X۱، X۲، X۳

(ارقام به میلیون ریال)

افزایش (کاهش) % افزایش (کاهش)

X۳ به X۲ X۲ به X۱ X۳ به X۲ X۲ به X۱ X۳ به X۲ X۲ به X۱

	X۳ به X۲	X۲ به X۱	X۳ به X۲	X۲ به X۱	X۳ به X۲	X۲ به X۱	
داراییها:							
موجودی نقد	۳۵	۳۵	۳۰	۳۰	۳۵	۳۵	۳۰٪
سرمایه گذاری کوتاه مدت	۵	۱۵	۲۰	۱۰	۲۰	۱۵	۲۰۰٪
حسابهای دریافتی	۱۰	۱۵	۲۰	۵	۲۰	۱۵	۵۰٪
موجودی کالا	۵۰	۴۵	۵۰	(۵)	۵۰	۴۵	(۱۰)٪
جمع داراییهای جاری	۱۰۰	۱۱۰	۱۲۰	۱۰	۱۲۰	۱۱۰	۱۰٪
داراییهای ثابت	۸۵	۹۰	۱۰۰	۵	۱۰۰	۹۰	۵/۹٪
	۱۸۵	۲۰۰	۲۲۰	۱۵	۲۲۰	۲۰۰	۸/۱٪
بدهیها و حقوق صاحبان سهام:							
بدهیهای جاری	۵۲	۵۰	۵۵/۴	(۲)	۵۵/۴	۵۰	(۳/۸)٪
بدهیهای بلندمدت	۷۰	۷۵	۸۰	۵	۸۰	۷۵	۷/۱٪
جمع بدهیها	۱۲۲	۱۲۵	۱۳۵/۴	۳	۱۳۵/۴	۱۲۵	۲/۵٪
سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی	۴۵	۴۵	۴۵	-	۴۵	۴۵	-
سود انباشته	۱۸	۳۰	۳۹/۶	۱۲	۳۹/۶	۳۰	۹/۶٪
جمع حقوق صاحبان سهام	۶۳	۷۵	۸۴/۶	۱۲	۸۴/۶	۷۵	۹/۶٪
	۱۸۵	۲۰۰	۲۲۰	۱۵	۲۲۰	۲۰۰	۸/۱٪

مثال ۲-۲

شرکت الف

صورت سود و زیان مقایسه‌ای

برای سالهای منتهی به پایان اسفند ماه X۱، X۲، X۳

(ارقام به میلیون ریال)

افزایش (کاهش) %		افزایش (کاهش)					
X۳ به X۲	X۲ به X۱	X۳ به X۲	X۲ به X۱	X۳	X۲	X۱	
(۹/۱)	۱۲۰	(۱۰)	۶۰	۱۰۰	۱۱۰	۵۰	فروش
۱۵۰	۱۶۶/۷	۱۲	۵	۲۰	۸	۳	برگشت از فروش و تخفیفات
(۲۱/۶)	۱۱۷	(۲۲)	۵۵	۸۰	۱۰۲	۴۷	فروش خالص
(۱۶/۷)	۱۴۰	(۱۰)	۳۵	۵۰	۶۰	۲۵	- قیمت تمام شده کالای فروش رفته
(۲۸/۶)	۹۰/۹	(۱۲)	۲۰	۳۰	۴۲	۲۲	سود ناخالص
							- هزینه‌های عملیاتی:
(۱۵/۴)	۶۲/۵	(۲)	۵	۱۱	۱۳	۸	فروش
(۴۲/۹)	۷۵	(۳)	۳	۴	۷	۴	اداری
(۲۵)	۶۶/۷	(۵)	۸	۱۵	۲۰	۱۲	جمع
(۳۱/۸)	۱۲۰	(۷)	۱۲	۱۵	۲۲	۱۰	سود عملیاتی
-	(۱۰۰)	۳	(۱)	۳	۰	۱	درآمدهای غیر عملیاتی
(۱۸/۲)	۱۰۰	(۴)	۱۱	۱۸	۲۲	۱۱	سود قبل از بهره و مالیات
-	۱۰۰	-	۱	۲	۲	۱	- هزینه بهره
(۲۰)	۱۰۰	(۴)	۱۰	۱۶	۲۰	۱۰	سود قبل از مالیات
(۲۰)	۱۰۰	(۱/۶)	۴	۶/۴	۸	۴	مالیات (۴۰٪)
(۲۰)	۱۰۰	(۲/۴)	۶	۹/۶	۱۲	۶	سود خالص

چون تجزیه و تحلیل افقی بر روند حسابها تأکید دارد، شناسایی اقلامی از ترازنامه یا صورت سود و زیان که انحراف زیادی دارند و نیازمند توجه بیشتری هستند، ساده می‌شود. برای مثال در صورت سود و زیان مثال ۲-۲، افزایش در حساب برگشت از فروش و تخفیفات در مقابل کاهش فروش مستلزم بررسی است و برای تعیین این‌که مشکل در سطح صنعت است یا فقط در این شرکت وجود دارد، می‌توان نتایج بدست

✓ ۴-۲ تجزیه و تحلیل عمودی (درونی) : بررسی سرسای مالی یک دوره شرکت

بین بسیاری از اقلام هر یک از صورتهای مالی با یکدیگر رابطه‌ای نسبی وجود دارد. مثلاً "بین برگشت از فروش و یا هزینه‌های فروش با فروش در طی دوره‌ها، یا بین داراییهای جاری نسبت به کل داراییها رابطه‌ای وجود دارد. موفقیت یک شرکت وقتی حداکثر خواهد شد که ارتباط مذکور شناسایی و در جهت یک ارتباط صحیح و منطقی هدایت شود. شناسایی ارتباط بین اقلام صورتهای مالی توسط تجزیه و تحلیل عمودی صورت می‌گیرد.

در تجزیه و تحلیل عمودی، یک قلم مهم صورت مالی به عنوان ارزش پایه بکار رفته، سایر اقلام آن صورت، نسبت به آن محاسبه و با آن مقایسه می‌شود. در تجزیه و تحلیل عمودی ترازنامه، مجموع داراییها یا مجموع بدهیها و حقوق صاحبان سهام معمولاً ۱۰۰٪ در نظر گرفته شده، هر یک از اقلام دارایی نسبت به مجموع داراییها و هر یک از اقلام بدهی و حقوق صاحبان سهام نسبت به مجموع بدهیها و حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود. در صورت سود و زیان نیز فروش خالص معادل ۱۰۰٪ در نظر گرفته شده، سایر حسابها نسبت به آن سنجیده می‌شود. در مثال ۴-۲، صورت سود و زیان مقایسه‌ای و درصد اقلام آن نسبت به فروش خالص ارائه شده است.

در تجزیه و تحلیل عمودی، با بررسی وضعیت موجود بین حسابهای یک صورت مالی و مقایسه آن با وضعیت شرکتهای مشابه، وضعیت شرکت ارزیابی می‌شود. همانند تجزیه و تحلیل افقی، تجزیه و تحلیل عمودی نیز پایان فرایند ارزیابی نیست؛ تحلیل‌گر مالی باید با استفاده از آنها، مشکلات شرکت را مورد بررسی قرار دهد. با استفاده همزمان از تجزیه و تحلیل افقی و عمودی می‌توان وضعیت مالی و نتایج عملیات شرکت را به نحو بهتری تحلیل کرد.

همچنین می توان وضعیت مالی و عملکرد شرکت را با استفاده از نمودار دایره ای یا میله ای ارائه داد. برای مثال در نمودار دایره ای ، مجموع درآمدها معادل ۳۶۰ درجه در نظر گرفته شده، بهای تمام شده کالای فروش رفته، هزینه های عملیاتی و سود خالص به نسبت مجموع درآمدها محاسبه و رسم می شوند.

مثال ۴-۲

شرکت الف

صورت سود و زیان

برای سال مالی منتهی به پایان اسفند ماه ۱۳۳۳

سال ۱۳۳۳		سال ۱۳۳۲		
درصد	میلیون ریال	درصد	میلیون ریال	
۱۲۵	۱۰۰	۱۰۷/۸٪	۱۱۰	فروش
۲۵	۲۰	۷/۸	۸	برگشت از فروش و تخفیفات
۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۱۰۲	فروش خالص
۶۲/۵	۵۰	۵۸/۸	۶۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته
۳۷/۵	۳۰	۴۱/۲	۴۲	سود ناخالص
				هزینه های عملیاتی:
۱۳/۸	۱۱	۱۲/۷	۱۳	توزیع و فروش
۵	۴	۶/۹	۷	اداری
۱۸/۸	۱۵	۱۹/۶	۲۰	جمع
۱۸/۷	۱۵	۲۱/۶	۲۲	سود عملیاتی
۳/۸	۳	-	-	درآمد غیر عملیاتی
۲۲/۵	۱۸	۲۱/۶	۲۲	سود قبل از بهره و مالیات
۲/۵	۲	۲	۲	هزینه بهره
۲۰	۱۶	۱۹/۶	۲۰	سود قبل از مالیات
۸	۶/۴	۷/۸	۸	مالیات ۴۰٪
۱۲٪	۹/۶	۱۱/۸٪	۱۲	سود خالص

فصل دوم: تجزیه و تحلیل مالی / ۲۳

در روی حساب قبل (افقی، عمودی) افقی بررسی یک حکم بود و حسابهای مالی می باشد در حالی که حسابهای عمودی بررسی می شود و عمودی بر روی ارقام ضرر و بقای سایر درجی یکی دوره تا یکبار دارد و همین خاطر براساس یک مقایسه درست
۵-۲ تجزیه و تحلیل نسبتها: این نسبتها همان مقایسه است که در هر دو صورت مقایسه خود را بر بودن
جایی شرکت بهتر است از تجزیه و تحلیل آنها به شرح زیر است.

ترازنامه وضعیت مالی شرکت را در یک تاریخ معین (تاریخ ترازنامه) و صورت سود و زیان، نتایج عملیات آن را در طی یک دوره (دوره مالی)، به نمایش می گذارد. صورت سود و زیان یا عملکرد یک شرکت، نتیجه توانایی های آن است. به عبارتی بین صورت سود و زیان و ترازنامه، روابطی وجود دارد که تجزیه و تحلیل های افقی و عمودی به دلیل تأکید بر یک حساب یا مجموعه ای از اقلام در یک صورت مالی، آن را نشان نمی دهند. تجزیه و تحلیلی که این روابط را نشان می دهد تجزیه و تحلیل نسبتها نام دارد. در این تجزیه و تحلیل، ارقام حسابهای مختلف با یکدیگر بررسی می شود. با توجه به ماهیت نسبت که از تقسیم دو یا چند رقم بر یکدیگر بدست می آید و با توجه به تنوع اقلام صورتهای مالی، نسبتهای بیشماری را می توان محاسبه کرد ولی تجربه نشان می دهد که برخی از نسبتها برای بررسی و تحلیل معنی دارترند. این نسبتها را معمولاً به

پنج دسته تقسیم می کنند:

۱- نسبتهای نقدینگی ✓

۲- نسبتهای فعالیت ✓

۳- نسبتهای اهرمی ✓

۴- نسبتهای سودآوری ✓

۵- نسبتهای ارزش بازار ✓

برخی از نسبتهای مفید هر گروه به شرح زیر می باشد:

نسبتهای نقدینگی: که بتواند از فرصت های سودآور استفاده کند (رکود، تورم، حادثه های غیر متوقع)

نسبتهای نقدینگی توانایی مؤسسه را نسبت به پرداخت تعهدات کوتاه مدت نشان

می دهد. وجود نقدینگی برای اداره فعالیتهای مؤسسه ضرورت دارد، خصوصاً در

شرایط نامساعد نظیر بحرانهای اقتصادی که قیمت مواد اولیه یا قطعات شدیداً افزایش

می یابد و یا شرکت دچار زیانهای عملیاتی می شود. در این گونه شرایط عدم کفایت

نقدینگی می تواند مشکلات جدی بوجود آورد. ضعف نقدینگی شرکت همچون وجود

تب در انسان است که می تواند نشان دهنده مشکلات اساسی مؤسسه باشد. تحلیل

نقدینگی بویژه برای اعتبار دهندگان اهمیت خاصی دارد، زیرا اگر وضعیت نقدینگی

ضعیف باشد، ممکن است شرکت نتواند بموقع اصل و بهره بدهیهای خود را پرداخت کند.

و مصفیت مطلوب → بردهای جاری > دارایی‌های جاری
و مصفیت نامطلوب ← بردهای جاری < دارایی‌های جاری

۲۴ / مدیریت مالی

نسبت‌های نقدینگی با ارقام تاریخ ترازنامه محاسبه می‌شوند، بنابراین مدیریت باید جریانهای نقدی مورد انتظار آتی را نیز مورد توجه قرار دهد، زیرا در صورتی که جریانهای نقدی خروجی مورد انتظار در آینده بیشتر از جریانهای نقدی ورودی باشد وضعیت نقدینگی شرکت بدتر خواهد شد. برخی از مهمترین معیارهای نقدینگی به شرح زیر است:

سرمایه در گردش خالص: (۱) سرمایه در گردش خالص به معنای مابه‌التفاوت داراییهای جاری و بدهیهای جاری است. داراییهای جاری، وجه نقد و داراییهایی هستند که انتظار می‌رود ظرف یک سال به وجه نقد تبدیل شده، به فروش رفته یا مصرف شوند. بدهیهای جاری نیز بدهیهایی هستند که باید ظرف یک سال از محل داراییهای جاری یا ایجاد بدهی جاری دیگر بازپرداخت شوند. سرمایه در گردش خالص، حاشیه ایمنی اعتبار دهندگان است. شرکتی که در کوتاه‌مدت با مشکلات استقراض مواجه است نیازمند مانده سرمایه در گردش بالایی خواهد بود.

بدهیهای جاری - داراییهای جاری = سرمایه در گردش خالص

سرمایه در گردش خالص شرکت الف در سال ۱۳۸۳ به شرح زیر است:

$$\text{میلیون ریال} \quad ۱۲۰ - ۵۵/۴ = ۶۴/۶$$

در سال ۱۳۸۲ (۲) سرمایه در گردش خالص، ۶۰ میلیون ریال بوده، افزایش آن مطلوب است.

نسبت جاری: نسبت جاری، حاصل تقسیم داراییهای جاری بر بدهیهای جاری است. این نسبت که تحت تأثیر نوسانات فصلی می‌باشد، به منظور ارزیابی توانایی واحد تجاری در پرداخت بدهیهای جاری از محل داراییهای جاری بکار می‌رود. شرکتی که در کوتاه‌مدت دارای مشکلات استقراض است، باید از نسبت بالایی برخوردار باشد. یکی از محدودیت‌های این نسبت آن است که می‌تواند قبل از بروز مشکلات مالی افزایش یابد، برای مثال در صورتی که شرکت داراییهای مولد خود را بفروشد، وضعیت نقدینگی بهبود می‌یابد ولی این عمل ظرفیت تولیدی شرکت را کاهش می‌دهد. محدودیت دیگر

(۱) سرمایه در گردش به معنای داراییهای جاری است با این حال معمولاً سرمایه در گردش به مفهوم مابه‌التفاوت داراییها و بدهیهای جاری نیز بکار می‌رود.

(۲) محاسبات سال ۱۳۸۲ ارائه نشده تا انجام آن تمرینی برای یادگیری باشد.

فصل دوم: تجزیه و تحلیل مالی / ۲۵

نسبت جاری آن است که با تغییر برخی روش های حسابداری نظیر تغییر روش ارزیابی موجودی کالا، این نسبت تغییر می کند.

$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{داراییهای جاری}}{\text{بدهیهای جاری}}$$

۲ - ۳ - نو سرو صنعت
آند از ۲ کمتر باشد نشان دهنده کاهش است

$$\text{نسبت جاری سال ۲۳} = \frac{۱۲۰}{۵۵/۴} = ۲/۱۷$$

و اگر از ۴ بیشتر باشد نشان دهنده افزایش است

نسبت جاری سال قبل ۲/۲ است که نشان دهنده کاهش اندکی طی سال ۲۳ می باشد.

نسبت آنی (سریع): نسبت آنی، آزمون دقیق تر نقدینگی شرکت است و از تقسیم داراییهای آنی (وجه نقد، سرمایه گذارهای کوتاه مدت و حسابها و اسناد دریافتی) بر بدهیهای جاری بدست می آید. در این نسبت، موجودی کالا از داراییهای جاری کسر می شود زیرا معمولاً تبدیل آن به وجه نقد به زمان بیشتری نیازمند است. همچنین پیش پرداخت هزینه نیز حذف می شود زیرا معمولاً قابل تبدیل به وجه نقد نبوده، برای پوشش بدهیهای جاری مناسب نیست:

$$\text{نسبت آنی} = \frac{\text{پیش پرداختها + موجودی کالا} - \text{داراییهای جاری}}{\text{بدهیهای جاری}}$$

$$\text{نسبت آنی سال ۲۳} = \frac{۳۰+۲۰+۲۰}{۵۵/۴} = ۱/۲۷$$

نو سرو صنعت برای این نسبت ۱/۳ است

در مقایسه با نسبت سال قبل که ۱/۳ بوده، نسبت آنی، کاهش اندکی را نشان می دهد.

نسبتهای فعالیت (استفاده از داراییها)

داراییها برای تحقق فروش (درآمد) به کار گرفته می شوند. بنابراین هر حسابی از دارایی برای ایجاد درآمد فروش، نقشی اساسی دارد. برای مثال، وجود موجودی کالا موجب انجام فروش و نبودن آن منجر به ناتوانی فروش می شود. نسبتهای فعالیت، میزان مشارکت حسابها در تحقق فروش را نشان می دهند. این نسبتها غیر از عملکرد حسابها، توان نقدینگی شرکت را نیز نشان می دهند. حسابهای دارایی جاری و بدهیهای جاری شامل اقلام مختلفی است که نسبتهای نقدینگی عموماً به مجموع این اقلام و نه تک تک آنها توجه دارد و بنابراین تصویر کاملی از نقدینگی واقعی شرکت را نشان نمی دهد. درحالی که در بسیاری از موارد ضروری است که برای دستیابی به وضعیتی روشن تر، فعالیت یا نقدینگی برخی از حسابهای خاص نیز بررسی شود. نسبتهای مختلفی برای

تحلیل حسابهای دریافتی و نسبت بر حسب مرتبه یا دفعه در طی سال ارزیابی می شود مثال آنرا در حساب دبیان در یافتی در طی سال بدست آید یعنی ۴ بار شرکت در طی سال حسابهای دریافتی شود در این صورت اگر در هر قدر این نسبت بالا تر باشد بهتر است

۲۶ / مدیریت مالی

سنجش عملکرد و فعالیت وجود دارد که مهمترین آنها به شرح زیر است:

نسبتهای حسابهای دریافتی: نسبتهای حسابهای دریافتی شامل نسبت گردش حسابهای دریافتی و متوسط دوره وصول حسابهای دریافتی (مطالبات) می باشد. نسبت گردش حسابهای دریافتی، تعداد دفعات وصول مطالبات در طی سال را نشان داده از تقسیم خالص فروش نسیه (در صورت عدم دسترسی، مجموع فروش) به متوسط حسابهای دریافتی^(۱) بدست می آید. متوسط حسابهای دریافتی نیز از تقسیم حاصل جمع مانده حسابهای اول و پایان دوره بر ۲ بدست می آید. متوسط مطالبات را می توان سالانه، فصلی یا ماهانه نیز محاسبه کرد. هرچه دوره زمانی کوتاه تر باشد، دقت این نسبت بیشتر خواهد بود. به طور کلی هرچه این نسبت بیشتر باشد بهتر است زیرا نشان می دهد که شرکت مطالبات خود را سریعتر وصول کرده و می تواند حاصل آن را مجدداً سرمایه گذاری کند. با وجود این بالا بودن بیش از حد این نسبت می تواند نشانه سیاست اعتباری بسیار سخت شرکت باشد. در این گونه شرکتها، سود بالقوه ناشی از فروش نسیه به مشتریان دارای ریسک بالا مورد توجه قرار نمی گیرد. طبعاً ضروری است قبل از هر گونه تغییر در خط مشی اعتباری، سود بالقوه ناشی از فروش به مشتریان جدید با توجه به ریسک آن، مورد ارزیابی قرار گیرد.

$$\text{نسبت گردش مطالبات} = \frac{\text{حسابهای دریافتی اول دوره} + \text{پایان خالص فروش نسیه}}{\text{متوسط حسابهای دریافتی}} = \frac{20 + 15}{2}$$

$$\text{متوسط حسابهای دریافتی} = \frac{15 + 20}{2} = 17.5$$

$$\text{مرتبه} = \frac{80}{17.5} = 4.57 = \text{نسبت گردش مطالبات سال } 1383$$

کاهش قابل ملاحظه این نسبت در مقایسه با ۸/۱۶ مرتبه سال قبل، نشان می دهد که شرکت در وصول مطالبات خود از مشتریان مشکلات جدی داشته است و باید در سیاست اعتباری (که بسیار آسان به نظر می رسد) و فعالیت ارسال صورتحسابها یا وصول مطالبات تجدیدنظر کند.

(۱) چون ارقام صورت سود و زیان مربوط به دوره مالی و ارقام ترازنامه در یک تاریخ معین است، معمولاً از متوسط ارقام ترازنامه برای مقایسه با ارقام صورت سود و زیان استفاده می شود.

این نسبت براساس روز ارزیابی محاسبه می شود هر چه روزهای درآمده کمتر باشد نسبت به بیشتر است.

فصل دوم: تجزیه و تحلیل مالی / ۲۷

متوسط دوره وصول مطالبات، تعداد روزهای وصول مطالبات را نشان می دهد.

$$\frac{۳۶۵ \times \text{متوسط حسابهای دریافتی}}{\text{خالص فروش نسیه}} = \text{یا} \frac{۳۶۵}{\text{نسبت گردش مطالبات}} = \text{متوسط دوره وصول مطالبات}$$

$$\text{روز } ۷۹/۹ = \frac{۳۶۵}{۴/۵۷} = \text{متوسط دوره وصول سال } ۱۳۸۳$$

یعنی به طور متوسط ۸۰ روز طول می کشد تا مبلغ فروش نسیه وصول شود. دوره وصول در سال قبل ۴۴/۷ روز بوده است. افزایش قابل توجه دوره وصول مطالبات در سال ۱۳۸۳ این خطر را ایجاد می کند که بدهی مشتریان غیر قابل وصول شود. یکی از دلایل احتمالی افزایش این دوره، می تواند ناشی از فروش فعلی شرکت به مشتریان بد حساب باشد. تحلیل گر باید شرایط اعتباری شرکت را با مدت زمانی که مانده بدهی مشتری به تأخیر افتاده مقایسه کند. برای این مقایسه، تهیه جدول سنی که در آن اقلام حسابهای دریافتی بر حسب طول زمان ایجاد مرتب می شوند، مفید خواهد بود.

نسبتهای موجودی کالا: شرکتی که بیش از حد موجودی کالا نگهداری می کند، در واقع وجوهی را که می توانست به صورت دیگری سرمایه گذاری شود در موجودی کالا بلوکه کرده است. بعلاوه وجود موجودی کالای بیش از حد نیاز، مستلزم تحمل هزینه های نگهداری و انبارداری بوده، ریسک ناباب شدن موجودی را نیز به همراه دارد. از طرف دیگر، اگر شرکت موجودی کالای بسیار کمی نگهداری کند ممکن است به دلیل فقدان موجودی کافی، مشتری خود را از دست بدهد. بنابراین نگهداری سطحی متعادل از موجودی کالا با توجه به شرایط، ضرورت خواهد داشت. دو نسبت مهم ارزیابی موجودی کالا، نسبت گردش موجودی کالا و دوره گردش کالا می باشند که به صورت زیر محاسبه می شوند:

$$\text{نسبت گردش کالا} = \frac{\text{قیمت تمام شده کالای فروش رفته}}{\text{متوسط موجودی کالا}}$$

متوسط موجودی کالا از تقسیم مجموع موجودی کالای ابتدا و پایان دوره بر ۲

بدست می آید.

$$\text{مرتبه } ۱/۰۵ = \frac{۵۰}{۴۷/۵} = \text{نسبت گردش کالا در سال } ۱۳۸۳$$

این نسبت براساس روز ارزیابی محاسبه می شود هر چه روزهای درآمده بیشتر باشد نسبت به کمتر است.

نسبت سال قبل ۱/۲۶ مرتبه بوده، کاهش آن در سال جاری احتمالاً نشان دهنده انبار شدن کالا است. لذا باید کالاهایی که بخوبی به فروش نرسیده، تعیین شده و دلایل فروش نرفتن آن روشن شود. شاید در آنها کالاهای نابابی وجود دارد که حتی به بهای تمام شده نیز قابل فروش نیست. به هر حال کاهش نسبت گردش در پاره‌ای موارد نگران کننده نیست. یکی از این موارد، ایجاد خط تولید جدیدی است که تبلیغات مربوط به فروش محصولات آن هنوز صورت نگرفته است. دوره گردش موجودی کالا بصورت زیر محاسبه می‌شود. این نسبت بر اساس روز حساب می‌شود هرچقدر روزها تا گردش کالا کمتر باشد بهتر است.

$$\text{قیمت تمام شده کالای فروش رفته} \times \text{متوسط موجودی کالا} = \text{نسبت گردش کالا} = \text{دوره گردش کالا} \times ۳۶۵$$

$$\text{روز} \frac{۳۶۵}{۱۷.۰۵} = \text{دوره گردش کالا در سال } ۱۳۸۳ = ۲۱.۴$$

دوره گردش کالای سال قبل ۲۸۹/۷ روز بوده است. افزایش آن، خطر بالقوه ناباب شدن کالا را افزایش می‌دهد. این نسبتها نشان می‌دهند که به طور متوسط، کالا چند بار یا چند روز یک بار طی سال به انبار وارد و خارج شده است.

دوره عملیات: دوره عملیات یک واحد تجاری تعداد روزهایی است که موجودی کالا و مطالبات آن به وجه نقد تبدیل می‌شود؛ طبعاً دوره عملیات کوتاه‌تر برای شرکت مطلوب‌تر خواهد بود.

متوسط دوره گردش کالا + متوسط دوره وصول مطالبات = دوره عملیات

$$\text{روز} \frac{۴۲۷}{۵} = \frac{۳۴۷}{۶} + \frac{۷۹}{۹} = \text{دوره عملیات سال } ۱۳۸۳$$

دوره عملیات سال قبل ۳۳۴/۴ روز بوده و روند آن نامطلوب است، زیرا وجه نقد بیشتری در داراییهای غیرنقدی بلوکه شده است.

نسبت گردش مجموع داراییها: نسبت گردش مجموع داراییها، به منظور ارزیابی توانایی بکار گرفتن مؤثر داراییها مورد استفاده قرار می‌گیرد. پایین بودن این نسبت می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی باشد که تعیین آنها اهمیت دارد. برای مثال، در صورتی که سرمایه‌گذاری در داراییها در مقایسه با بازده حاصل از عملیات شرکت

بیش از حد معمول باشد، شرکت ممکن است از طریق فروش برخی از این داراییها، انجام سرمایه گذاری با بازده بیشتر یا استفاده از آنها برای توسعه عملیات سودآور، عملیات فعلی را بهبود بخشد.

$$\text{گردش مجموع داراییها} = \frac{\text{فروش خالص}}{\text{متوسط مجموع داراییها}}$$

$$\text{مرتبه } ۰/۳۸ = \frac{۸۰}{۲۱۰} = \text{گردش مجموع داراییها در سال } ۱۳۸۳$$

این نسبت در سال قبل $۰/۵۳$ مرتبه $(۱۹۲/۵ \div ۱۰۲)$ بوده است در نتیجه بهره برداری از داراییها کاهش یافته که دلایل آن باید روشن شود. برای مثال آیا تعمیرات کافی انجام شده است؟ آیا داراییها فرسوده شده اند و نیاز به جایگزینی دارند؟

ارتباط متقابل نقدینگی و فعالیت در تحصیل سود: بین ریسک نقدینگی و بازده آن ارتباط وجود دارد؛ هرچه داراییهای جاری بیشتری نسبت به داراییهای غیرجاری نگهداری شود، ریسک نقدینگی کاهش بیشتری می یابد، اما معمولاً نرخ بازده نیز کاهش خواهد یافت زیرا بازده داراییهای جاری (برای مثال سرمایه گذاریهای کوتاه مدت) عموماً کمتر از بازده حاصل از داراییهای ثابت تولیدی است. همچنین نقدینگی بیش از حد می تواند به معنای آن باشد که مدیریت برای دستیابی به فرصتهای مطلوب و سرمایه گذاری در داراییهای سرمایه ای تلاشی انجام نداده است. بنابراین تعادل مناسب بین نقدینگی و بازده در حفظ سلامت مالی واحد تجاری بسیار مهم است. باید توجه داشت که بالا بودن سودآوری لزوماً به معنای قوی بودن وضعیت جریان نقدی نیست. ممکن است سود بالا باشد ولی به دلایلی مانند سررسید شدن بدهیها، جایگزینی داراییها و یا دلایل دیگر، مشکلات نقدینگی وجود داشته باشد، زیرا سرمایه در گردش خالص مورد نیاز برای افزایش فروش، ممکن است در داراییهایی باشد که برای پرداخت تعهدات جاری، به سرعت قابل تبدیل به وجه نقد نباشد. تأثیر فعالیتها سودآور بر نقدینگی، از طریق مقایسه جریان نقدی حاصل از عملیات با سود خالص روشن می شود.

اگر گردش حسابهای دریافتی و موجودی کالا سریع باشد، جریان نقدی دریافتی از مشتریان را می توان به منظور تحصیل بازده سرمایه گذاری کرد و سود را افزایش داد.

نسبتهای اهرمی (توانایی پرداخت بدهیها)

نسبتهای اهرمی، نشان‌دهنده میزان استفاده از بدهی در ساختار سرمایه و تأمین مالی شرکت هستند. این نسبتها نشان می‌دهند که شرکت تا چه حد قادر به پرداخت بدهیهای خود در سررسید می‌باشد. در تجزیه و تحلیل توانایی پرداخت بدهیهای واحد تجاری، عواملی مانند ساختار عملیاتی و مالی شرکت و میزان بدهیهای بلندمدت در ساختمان سرمایه مورد توجه قرار می‌گیرد. توانایی پرداخت بدهیها به سودآوری شرکت نیز بستگی دارد زیرا در بلندمدت، در صورتی شرکت قادر است بدهیهایش را پرداخت کند که سودآور باشد.

وقتی بدهیها بیش از حد باشند، تأمین مالی اضافی باید ابتدا از طریق منابع حقوق صاحبان سهام صورت گیرد، لیکن مدیریت ممکن است تأمین مالی از طریق تمدید تاریخ سررسید بدهی و نحوه بازپرداخت آنرا نیز مورد توجه قرار دهد. برخی از نسبتهای اهرمی عبارتند از:

نسبت بدهی: نسبت بدهی، مجموع بدهیها را نسبت به مجموع داراییها می‌سنجد. این نسبت درصد وجوهی را نشان می‌دهد که از طریق بدهیها تأمین شده است. اگر بازده حاصل از آن بیشتر از هزینه بدهی باشد، استفاده از اهرم به نفع مالکین است ولی اعتباردهندگان نسبت بدهی پایین را ترجیح می‌دهند زیرا در صورت بالا بودن این نسبت و ورشکستگی شرکت، خطر تحمل زیان آنها بیشتر خواهد بود.

$$\text{نسبت بدهی} = \frac{\text{مجموع بدهیها}}{\text{مجموع داراییها}}$$

$$\text{نسبت بدهی در سال } X^3 = \frac{135/4}{220} = 62\%$$

نسبت بدهی در سال قبل ۶۳٪ بوده، کاهش آن در سال X^3 ناچیز می‌باشد.

نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام: این نسبت نشان می‌دهد که در مقایسه با وجوهی که از طریق صاحبان سهام تأمین شده، چقدر از منابع مالی توسط بدهی بدست آمده است. این نسبت معیار مهمی از توانایی پرداخت بدهیهاست زیرا بالا بودن میزان بدهیها در ساختمان سرمایه، می‌تواند مشکلاتی را برای پرداخت بهره‌ها و اصل بدهی

در سررسيد فراهم آورد. بالا بودن بدهي شركت، در شرايط نامساعد، ريسك تحصيل وجوه نقد را نيز افزايش مي دهد. بعلاوه در صورتي كه بدهي بيش از حد بالا باشد، به دليل افزايش مشكلات تأمين مالي، انعطاف پذيري مالي شركت، خصوصاً در شرايط نامساعد بازار پولی، کاهش می يابد. نسبت مذکور به شرح زیر محاسبه می شود:

$$\text{نسبت بدهي به حقوق صاحبان سهام} = \frac{\text{مجموع بدهيها}}{\text{حقوق صاحبان سهام}}$$

$$= \frac{۱۳۵/۴}{۸۴/۶} = ۱۶۰\%$$

نسبت بدهي به حقوق صاحبان سهام سال ۱۳۸۳

که در مقايسه با نسبت سال قبل، ۱۶۷٪، تا حدي ثابت مانده است. نسبت مطلوب بدهي به حقوق صاحبان سهام به متغيرهاي زيادي بستگي دارد؛ از جمله نسبت شرکتهای مشابه، امکانات تأمين مالي بيشتر از طريق بدهي و پايداري سودآوری.

نسبت پوشش هزينه های بهره (دفعات تحصيل هزينه بهره): نسبت پوشش هزينه های بهره، تعداد دفعاتي را نشان می دهد که سود قبل از ماليات (يا بعد از ماليات) می تواند هزينه بهره را پوشش دهد. اين نسبت معياري از حاشيه ايمني است و نشان می دهد که تا چه حد شركت می تواند کاهش در سود را تحمل کند:

$$\text{نسبت پوشش هزينه های بهره} = \frac{\text{سود قبل از بهره و ماليات}}{\text{هزينه بهره}}$$

اين نسبت در سال ۸۲، ۱۱ مرتبه و در سال ۸۳، ۹ مرتبه (۲ ÷ ۱۸) است. کاهش اين نسبت نامطلوب تلقی می شود زیرا نشان می دهد که سود کمتری برای پرداخت هزينه های بهره در دسترس است.

نسبتهای سودآوری

نسبتهای سودآوری، ميزان سودآوری شركت در يك دوره را نشان می دهند. توانايي تحصيل سود و بازده كافي سرمايه گذاري، معيار سلامت مالي و مديريت مؤثر شركت است. معمولاً سرمايه گذاران مايل نيستند در شرکتهایی که توانايي سودآوری ضعيفی دارند سرمايه گذاري کنند، زیرا سودآوری ضعيف، بر قيمت بازار سهام و توانايي پرداخت سود سهام شركت تأثير منفي دارد. اعتباردهندگان نيز به اين گونه شرکتهای علاقه ای ندارند زیرا ممکن است طلب آنها وصول نشود. در تجزيه و تحليل نسبتهای

سودآوری، مبلغ سود^(۱) را باید نه به طور مطلق بلکه در ارتباط با منبع تحصیل آن مورد بررسی قرار داد. برخی از نسبتهای مهمی که نتایج عملیات شرکت را اندازه گیری می کنند به شرح زیر است:

نسبت سود ناخالص: حاشیه سود ناخالص، درصد هر ریال فروش را نشان می دهد که پس از کسر قیمت تمام شده کالای فروش رفته باقی می ماند. هرچه سود ناخالص بیشتر باشد، بهتر است. سود ناخالص نیز مابه التفاوت فروش خالص و قیمت تمام شده کالای فروش رفته می باشد.

$$\text{سود ناخالص} = \frac{\text{سود ناخالص}}{\text{فروش خالص}} = \text{حاشیه سود ناخالص}$$

$$۱۳۸۳ \text{ سال} = \frac{۳۰}{۸۰} = ۳۸\%$$

نسبت سال قبل ۴۱٪ بوده و کاهش این نسبت نشان می دهد شرکت از هر ریال فروش، سود ناخالص کمتری بدست آورده است. از دلایل مختلف این کاهش می توان به افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته اشاره کرد.

نسبت سود خالص: حاشیه سود خالص، نسبت سود خالص به فروش است. این نسبت، سودآوری درآمدها را نشان داده، در نتیجه معیار مهمی برای ارزیابی عملکرد عملیاتی شرکت می باشد. همچنین این نسبت در زمینه اثرات قیمت گذاری محصولات، ترکیب بهای تمام شده و کارایی تولید نیز اشاراتی ضمنی ارائه می دهد.

$$\text{سود خالص} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{فروش خالص}} = \text{حاشیه سود خالص}$$

$$۱۳۸۳ \text{ سال} = \frac{۹/۶}{۸۰} = ۱۲\%$$

نسبت مذکور در سال قبل نیز ۱۲٪ (۱۱/۸٪) بوده و ثابت بودن نسبی آن نشان می دهد که توانایی سودآوری شرکت ثابت مانده است.

بازده سرمایه گذاری (ROI): بازده سرمایه گذاری معیاری مهمی برای اندازه گیری

(۱) برحسب نیاز و شرایط، منظور از سود می تواند سود ناخالص، سود عملیاتی، سود قبل از مالیات، سود بعد از مالیات و باشد.

عملکرد است و سود حاصل از سرمایه‌گذارها را نشان می‌دهد. بدیهی است اگر ارزش روز داراییها نسبت به ارزش دفتری تفاوت قابل توجهی داشته باشد، بازده سرمایه‌گذاری واقعی نخواهد بود.

دو نسبت برای ارزیابی بازده سرمایه‌گذاری وجود دارد که عبارتند از بازده مجموع داراییها و بازده حقوق صاحبان سهام.

بازده مجموع داراییها ROA، میزان سود شرکت نسبت به کل داراییهای به‌کار گرفته‌شده را نشان می‌دهد. این نسبت، میزان کارایی مدیریت را در کاربرد منابع موجود در جهت تحصیل سود نشان می‌دهد.

$$\text{بازده مجموع داراییها} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{متوسط مجموع داراییها}}$$

$$\text{بازده مجموع داراییها } ۱۳۸۳ = \frac{۹/۶}{\frac{۲۲۰+۲۰۰}{۲}} = ۴/۶\%$$

نسبت سال قبل ۶/۲٪ بوده، در نتیجه در سال ۱۳۸۳، استفاده از داراییها برای تحصیل سود نامساعدتر شده است.

بازده مجموع داراییها را می‌توان به صورت دیگری نیز نشان داد که به فرمول دو پونت معروف است و در آن ارتباط بین حاشیه سود و گردش مجموع داراییها نشان داده می‌شود. این رابطه به شرح زیر است:

$$\frac{\text{سود خالص}}{\text{متوسط مجموع داراییها}} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{فروش خالص}} \times \frac{\text{فروش خالص}}{\text{متوسط مجموع داراییها}}$$

در نتیجه: گردش مجموع داراییها × حاشیه سود خالص = بازده مجموع داراییها

همان‌طور که فرمول نشان می‌دهد، بازده مجموع داراییها را می‌توان از طریق افزایش حاشیه سود یا گردش مجموع داراییها افزایش داد. البته نسبت اخیر تا اندازه‌ای به نوع صنعت بستگی دارد. برای مثال خرده‌فروشان و مشابه آنها امکان بالقوه بیشتری برای افزایش نسبت گردش مجموع داراییها دارند تا شرکتهای خدماتی و آب و برق. با وجود این، حاشیه سود در یک صنعت می‌تواند بسیار متغیر باشد، زیرا تابعی از فروش، کنترل

هزینه‌ها و قیمت‌ها می‌باشد. در نتیجه شرکتی که سعی در افزایش بازده مجموع داراییها دارد می‌تواند با استفاده از رابطه متقابلی که در فرمول دو پونت وجود دارد، عوامل مؤثر را شناسایی کند.

با استفاده از اطلاعات صفحات قبل:

$$\text{بازده مجموع داراییها} = \frac{0.38}{0.12} \times 0.46 = 0.46$$

ملاحظه می‌شود که در این شرکت با وجود ثبات نسبی حاشیه سود، به دلیل کاهش نسبت گردش مجموع داراییها، بازده مجموع داراییها کاهش یافته است. لذا شرکت باید بهبود نسبت گردش مجموع داراییها را مورد توجه قرار داده، همزمان خط‌مشی قیمت‌گذاری، کنترل بهای تمام شده و روشهای فروش را مورد ارزیابی مجدد قرار دهد.

بازده حقوق صاحبان سهام عادی (ROE) بازده سرمایه‌گذاری صاحبان سهام عادی

را نشان می‌دهد.

$$\text{بازده سهامداران عادی} = \frac{\text{سود متعلق به سهامداران عادی}}{\text{متوسط حقوق سهامداران عادی}}$$

$$\text{بازده سهامداران سال ۳۳} = \frac{9/6}{\frac{84/6 + 75}{2}} = 0.12$$

نسبت سال قبل ۱۷٪ بوده، بنابراین کاهش قابل توجهی در سال ۳۳ ملاحظه می‌شود. با استفاده از بازده مجموع داراییها و نسبت‌بدهی نیز می‌توان بازده حقوق صاحبان سهام عادی را محاسبه کرد:

$$\text{نسبت حقوق صاحبان سهام} \times \text{بازده مجموع داراییها} = \text{بازده حقوق صاحبان سهام عادی}$$

$$\text{مجموع داراییها} \times \text{بازده مجموع داراییها} = \text{بازده حقوق صاحبان سهام عادی}$$

$$= \frac{\text{بازده مجموع داراییها}}{\text{نسبت بدهی} - 1}$$

$$\text{بازده سهامداران عادی در سال ۳۳} = \frac{0.46}{1 - 0.62} = 0.12$$

ملاحظه می‌شود که بازده مجموع داراییها ۴/۶٪ است، ولی بازده حقوق صاحبان

مسائل حل شده

۱-۲ تجزیه و تحلیل افقی: صورت سود و زیان مقایسه‌ای شرکت سهامی فروردین به شرح زیر است:

شرکت سهامی فروردین		
صورت سود و زیان مقایسه‌ای		
برای سال مالی منتهی به پایان اسفندماه		
<u>۱۳۸۲</u>	<u>۱۳۸۱</u>	(ارقام به میلیون ریال)
۵۷۰	۶۸۰	فروش
<u>۲۰۰</u>	<u>۱۷۰</u>	بهای تمام شده کالای فروش رفته
۳۷۰	۵۱۰	سود ناخالص
<u>۱۰۰</u>	<u>۲۱۰</u>	هزینه‌های عملیاتی
<u><u>۲۷۰</u></u>	<u><u>۳۰۰</u></u>	سود عملیاتی

الف - با استفاده از تجزیه و تحلیل افقی، درصد تغییر حسابها را محاسبه کنید، ب - نتایج را تحلیل کنید.

جواب: الف - شرکت سهامی فروردین
صورت سود و زیان مقایسه‌ای

% افزایش یا	برای سال مالی منتهی به پایان اسفندماه		
<u>(کاهش)</u>	<u>۱۳۸۲</u>	<u>۱۳۸۱</u>	
(۱۶/۲)	۵۷۰	۶۸۰	فروش
۱۷/۶	<u>۲۰۰</u>	<u>۱۷۰</u>	بهای تمام شده کالای فروش رفته
(۲۷/۵)	۳۷۰	۵۱۰	سود ناخالص
(۵۲/۴)	<u>۱۰۰</u>	<u>۲۱۰</u>	هزینه‌های عملیاتی
(۱۰/۰)	<u><u>۲۷۰</u></u>	<u><u>۳۰۰</u></u>	سود عملیاتی

ب - به دلیل اثرات متقابل تنزل فروش و افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته، سود ناخالص شرکت ۲۷/۵٪ کاهش یافته است. ولی به دلیل کاهش شدید هزینه‌های عملیاتی، کاهش سود عملیاتی شرکت تنها ۱۰٪ بوده است.

۸ ۲-۲ ارقام شاخص: یک شرکت سهامی برای دوره‌های ۱۳۸۱، ۸۲ و ۸۳ اطلاعات زیر را گزارش کرده است:

۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۳۴	۲۵	۲۰	بدهیهای جاری (میلیون ریال)
۶۰	۴۵	۵۰	بدهیهای بلندمدت (میلیون ریال)

سال پایه، ۱۳۸۱ است. با استفاده از تجزیه و تحلیل روند، ارقام شاخص را محاسبه کنید.

جواب:

۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۱۷۰	۱۲۵	٪۱۰۰	بدهیهای جاری
۱۲۰	۹۰	٪۱۰۰	بدهیهای بلندمدت

۸ ۳-۲ سرمایه در گردش خالص، نسبت جاری و نسبت آنی: اطلاعات زیر از ترازنامه پایان سال شرکت خرداد استخراج شده است:

میلیون ریال	
۴۰	موجودی نقد
۸۰	سرمایه گذارهای کوتاه مدت
۱,۰۰۰	حسابهای دریافتی
۱,۲۰۰	موجودیها
۱۰	پیش پرداخت هزینه‌ها
<u>۲,۳۳۰</u>	مجموع داراییهای جاری
۵۰	اسناد پرداختنی
۱,۵۰۰	حسابهای پرداختنی
۲۰۰	هزینه‌های پرداختنی
۱۰	مالیات بر درآمد پرداختنی
<u>۱,۷۶۰</u>	مجموع بدهیهای جاری
<u><u>۳,۴۰۰</u></u>	بدهیهای بلندمدت

مطلوبست: الف - سرمایه در گردش خالص ب - نسبت جاری و ج - نسبت آنی
 جواب: الف - بدهیهای جاری - داراییهای جاری = سرمایه در گردش خالص
 = ۲,۳۳۰ - ۱,۷۶۰ = ۵۷۰ میلیون ریال

ب -
$$\text{نسبت جاری} = \frac{\text{داراییهای جاری}}{\text{بدهیهای جاری}} = \frac{۲,۳۳۰}{۱,۷۶۰} = ۱/۳۲$$

ج -
$$\text{نسبت آنی} = \frac{\text{حسابهای دریافتی} + \text{سرمایه گذارهای کوتاه مدت} + \text{نقد}}{\text{بدهیهای جاری}} = \frac{۴۰ + ۸۰ + ۱,۰۰۰}{۱,۷۶۰} = \frac{۱,۱۲۰}{۱,۷۶۰} = ۰/۶۴$$

۶-۲ حسابهای دریافتنی: شرکتی در ارتباط با حسابهای دریافتنی خود اطلاعات زیر را گزارش کرده است:

۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۴۰۰	۴۱۶	متوسط حسابهای دریافتنی - میلیون ریال
۲,۶۰۰	۳,۱۰۰	فروش نسیه (خالص) - میلیون ریال

در صورتی که شرط فروش ۳۰ روزه باشد الف - گردش حسابهای دریافتنی و دوره وصول مطالبات را محاسبه کنید. ب - نتایج بدست آمده را تحلیل کنید.

جواب: الف - $\text{گردش حسابهای دریافتنی} = \frac{\text{فروش نسیه (خالص)}}{\text{متوسط حسابهای دریافتنی}}$

مرتب ۶/۵ = $\frac{۲,۶۰۰}{۴۰۰}$ = گردش حسابهای دریافتنی سال ۱۳۸۲

مرتب ۷/۴۵ = $\frac{۳,۱۰۰}{۴۱۶}$ = گردش حسابهای دریافتنی سال ۱۳۸۱

دوره وصول مطالبات = $\frac{۳۶۵}{\text{گردش حسابهای دریافتنی}}$

$$\text{روز } ۵۶/۲ = \frac{۳۶۵}{۶/۵} = \text{دوره وصول مطالبات سال } ۱۳۸۲$$

$$\text{روز } ۴۹ = \frac{۳۶۵}{۷/۴۵} = \text{دوره وصول مطالبات سال } ۱۳۸۱$$

ب - مدیریت حسابهای دریافتی شرکت ضعیف است. در هر دو سال، دوره وصول مطالبات از شرط فروش ۳۰ روزه شرکت بیشتر بوده است. افزایش قابل توجه دوره وصول مطالبات در سال ۱۳۸۲ در مقایسه با سال ۱۳۸۱ نیز شرایط را نامساعدتر کرده است. مقادیر قابل توجهی از وجوه شرکت در حسابهای دریافتی بلوکه شده که می توانست به طریق دیگر سرمایه گذاری شود و بازده داشته باشد. لذا ارزیابی دقیق خط مشی اعتباری شرکت ضروری است، شاید فروش کالا به مشتریان بد حساب زیاد بوده است.

۷-۲ فروش خالص: خالص حسابهای دریافتی شرکتی در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۹، ۲۵۰ میلیون ریال و در تاریخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۹، ۳۰۰ میلیون ریال بوده است. خالص فروش نقدی شرکت در سال ۱۳۸۲ برابر ۱۰۰ میلیون ریال و گردش حسابهای دریافتی در این سال ۵ مرتبه است. مجموع فروش خالص شرکت (نقد و نسیه) در سال ۱۳۸۲ چقدر بوده است.

جواب:

$$\text{حسابهای دریافتی پایان دوره} + \text{حسابهای دریافتی آغاز دوره} = \text{متوسط حسابهای دریافتی}$$

$$= \frac{۲۵۰ + ۳۰۰}{۲} = ۲۷۵ \text{ میلیون ریال}$$

$$۵ = \frac{\text{فروش نسیه (خالص)}}{۲۷۵} = \frac{\text{فروش نسیه (خالص)}}{\text{متوسط حسابهای دریافتی}} = \text{گردش حسابهای دریافتی}$$

$$\text{میلیون ریال } ۱,۳۷۵ = ۵ \times ۲۷۵ = \text{فروش نسیه (خالص)}$$

با ۱۰۰ میلیون ریال فروش نقدی، مجموع فروش خالص ۱,۴۷۵ میلیون ریال است.

۸-۲ موجودی کالا: در اول فروردین ۱۳۸۲، موجودی اول دوره شرکتی، ۴۰۰ میلیون ریال بود. در طی سال، شرکت ۱,۹۰۰ میلیون ریال کالا خریداری کرد. اگر

موجودی آخر دوره شرکت در تاریخ ۲۹ اسفند ۸۲، ۵۰۰ میلیون ریال باشد، الف- نسبت گردش موجودی کالا و دوره گردش موجودی کالا را محاسبه کنید. ب- اگر گردش موجودی سال قبل، ۳/۳ مرتبه و متوسط دوره گردش آن ۱۱۱ روز باشد، نتایج سال ۱۳۸۲ را تحلیل کنید.

جواب: الف- ابتدا باید بهای تمام شده کالای فروش رفته محاسبه شود:

موجودی اول دوره	۴۰۰ میلیون ریال
خرید طی دوره	۱,۹۰۰
بهای تمام شده کالای آماده برای فروش	۲,۳۰۰
موجودی پایان دوره	۵۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	<u>۱,۸۰۰</u>

$$\text{متوسط موجودی} = \frac{\text{موجودی آخر دوره} + \text{موجودی اول دوره}}{۲} = \frac{۴۰۰ + ۵۰۰}{۲} = ۴۵۰$$

$$\text{نسبت گردش موجودی} = \frac{\text{بهای تمام شده کالای فروخته شده}}{\text{متوسط موجودی کالا}} = \frac{۱,۸۰۰}{۴۵۰} = ۴$$

$$\text{روز ۹۱/۳} = \frac{۳۶۵}{۴} = \frac{۳۶۵}{\text{دوره گردش کالا}}$$

ب- افزایش نسبت گردش موجودی یا کاهش دوره گردش نشان می‌دهد که مدیریت موجودی کالای شرکت در سال ۱۳۸۲ بهبود یافته، در نتیجه ریسک نقدینگی کاهش یافته است. افزایش گردش موجودی کالا بر سودآوری شرکت تاثیر مثبت دارد. البته توجه کنید این نتیجه‌گیری که بر مبنای ارزیابی دو نسبت مورد بررسی صورت گرفته، تنها یک حدس است. باید به یاد داشت که اگر گردش سریع موجودیها از ارائه تخفیف نقدی بیش از حد حاصل شود، ممکن است افزایشی در نسبتهای سودآوری ملاحظه نشود.

۹-۲ دوزه عملیاتی: براساس پاسخ مسأله ۸-۲، در صورتی که متوسط دوره وصول مطالبات ۴۲ روز باشد، دوره عملیاتی شرکت را در سال ۱۳۸۲ محاسبه کنید.

سوالات و مسائل

- ۱-۲ [?] هدف تجزیه و تحلیل صورتهای مالی چیست؟
- ۲-۲ [?] نقاط ضعف و قوت هر یک از نسبتهای مالی را توضیح دهید.
- ۲-۳ [?] هدف تجزیه و تحلیل روند چیست و چگونه انجام می شود؟
- ۲-۴ [?] استفاده کنندگان از اطلاعات مالی کدامند و هر یک به چه نسبتهایی علاقه دارند؟
- ۲-۵ [?] در محاسبه و تفسیر نسبتهای مالی، به چه مواردی باید توجه داشت؟
- ۲-۶ [?] صورت جریانهای نقدی حاوی چه نوع اطلاعاتی است و پاسخگوی چه نوع سوالاتی می باشد؟

۲-۷ [?] صورتهای مالی شرکت تیر به شرح زیر است:

شرکت تیر

صورت سود و زیان و سود انباشته
برای سال منتهی به پایان اسفند ماه

X۲		X۱		(ارقام به میلیون ریال)
۲۸,۸۰۰		۲۵,۰۰۰		فروش خالص
				کسر می شود:
	۱۵,۱۲۰		۱۳,۱۰۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته
	۷,۱۸۰		۵,۶۰۰	هزینه های فروش
	۴,۱۰۰		۴,۸۰۰	هزینه های اداری
	۴۰۰		۵۰۰	هزینه بهره
۲۷,۶۰۰	۸۰۰	۲۴,۶۰۰	۶۰۰	مالیات بردرآمد
۱,۲۰۰		۴۰۰		سود خالص
۳۰۰		۲۲۰		سود انباشته در ۱/۱
۱,۵۰۰		۶۲۰		جمع
۴۰۰		۳۲۰		سود سهام اعلام و پرداخت شده
۱,۱۰۰		۳۰۰		سود انباشته در ۱۲/۲۹

شرکت تیر

ترازنامه

۲۹ اسفند ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲

<u>۱۳۸۲</u> میلیون ریال	<u>۱۳۸۱</u> میلیون ریال	داراییها
		داراییهای جاری:
۴۰۰	۳۸۰	نقد و سرمایه گذاریهای کوتاه مدت
۱,۷۰۰	۱,۵۰۰	حسابهای دریافتی (خالص)
<u>۲,۲۰۰</u>	<u>۲,۱۲۰</u>	موجودیها
<u>۴,۳۰۰</u>	<u>۴,۰۰۰</u>	مجموع داراییهای جاری
		داراییهای ثابت
۵۰۰	۵۰۰	زمین
<u>۴,۷۰۰</u>	<u>۴,۰۰۰</u>	ساختمان و تجهیزات (خالص)
<u>۵,۲۰۰</u>	<u>۴,۵۰۰</u>	مجموع داراییهای ثابت
<u><u>۹,۵۰۰</u></u>	<u><u>۸,۵۰۰</u></u>	مجموع داراییها
		بدهیها و حقوق صاحبان سهام:
		بدهیهای جاری:
۱,۴۰۰	۷۰۰	حسابهای پرداختی
<u>۱,۰۰۰</u>	<u>۵۰۰</u>	حصه جاری بدهی بلندمدت
۲,۴۰۰	۱,۲۰۰	مجموع بدهیهای جاری
<u>۳,۰۰۰</u>	<u>۴,۰۰۰</u>	بدهی بلندمدت
<u>۵,۴۰۰</u>	<u>۵,۲۰۰</u>	مجموع بدهیها
		حقوق صاحبان سهام:
۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	سهام عادی
<u>۱,۱۰۰</u>	<u>۳۰۰</u>	سود انباشته
<u>۴,۱۰۰</u>	<u>۳,۳۰۰</u>	مجموع حقوق صاحبان سهام
<u><u>۹,۵۰۰</u></u>	<u><u>۸,۵۰۰</u></u>	مجموع بدهیها و حقوق صاحبان سهام

مطلوبست تجزیه و تحلیل وضعیت مالی و عملکرد شرکت با استفاده از تجزیه و تحلیل افقی، عمودی، نسبتها و صورت جریانهای نقدی. (سرمایه گذاری کوتاه مدت معادل وجه نقد است)

۸ - ۲ با انجام محاسبات لازم، جاهای خالی را پر کنید. (ارقام ریالی به میلیون ریال)

اول	دوم	شرکت
الف	۱,۰۰۰	فروش
۵۰۰	و	بهای تمام شده کالای فروش رفته
ب	ز	حاشیه سود خالص
٪۱۰	ح	بازده داراییها
۱ مرتبه	۱ مرتبه	گردش داراییها
ج	٪۳۵	حاشیه سود ناخالص
د	ط	دوره گردش داراییها
۸۰	۱۰۰	مبلغ سود
ه	ی	نسبت دوپونت

عملکرد کدام شرکت بهتر است ؟

۹ - ۲ با استفاده از صورتهای مالی واقعی یک شرکت، وضعیت مالی آنرا به طور

جامع تجزیه و تحلیل کنید. (برای سهولت محاسبه، ارقام به هزار یا میلیون ریال

روند شود)

۱۰ - ۲ با استفاده از صورتهای مالی چند شرکت مشابه، نسبتهای مالی آنها را

محاسبه و مقایسه کنید.